VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

# Tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa

## Tulevaisuusvaliokunta 15.09.2021

Tulevaisuusselonteon pääsihteeri
Jaana Tapanainen-Thiess

# Tulevaisuusselonteko

**Uusi selontekomenettely tulevaisuusvaliokunnan ponsien mukaisesti**

1) annetaan eduskunnalle **kahdessa osassa** dialogisuuden ja osallistamisen edistämiseksi,
2) valmistelu kiinnitetään **ministeriöiden yhteiseen ja jatkuvaan ennakointiin** ja se toimii **tulevaisuusselonteon ensimmäisenä, yhteistä ymmärrystä rakentavana osana**
3) **skenaarioita varautumisen tueksi**, sisältäen globaalin toimintaympäristön epävarmuus

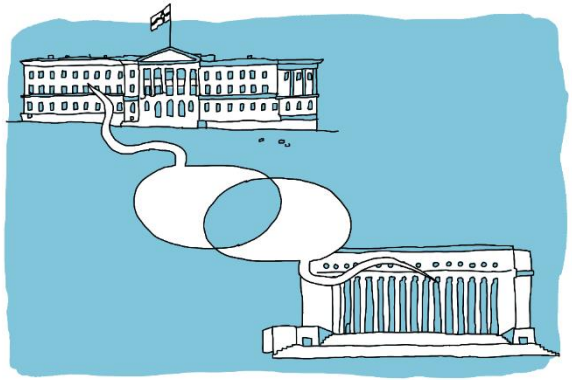

Selontekomenettely mahdollistaa sen, että eduskunta voi ottaa kantaa sekä ministeriöiden tulevaisuustyöhön että myös hallituksen valitsemaan kärkiteemaan.

# Selonteon ensimmäinen osa on toimintaympäristön kokonaiskuvatyö

Toimintaympäristön kompleksisuus edellyttää valtioneuvostolta aiempaa **kokonaisvaltaisempaa tulokulmaa ennakointityöhön.**
Olemme siirtyneet:

- yhdestä teemasta **kokonaiskuvatyöhön**
- jatkuvuusajattelusta **epävarmuuden ja moniulotteisuuden ja kompleksisuuden käsittelyyn**
- ennakoinnin ulkoistamisesta **ennakointitiedon tuottamiseen**
  - tämä on kasvattanut valtionhallinnon ennakointikyvykkyyttä, mutta myös **edellyttänyt aikaisempaa suurempaa resurssipanosta**
- **yhteiskehittämisen, yhteistyön ja osallistamisen toimintamalliin**
  - kaikki ministeriöt, asiantuntijat, tutkijat, kansallinen ennakointiverkosto sekä kansalaiset ovat osallistuneet selontekotyöhön
- Uudella tulevaisuusselontekomenettelyllä olemme **edistäneet systeemistä ennakoivan hallinnon toteutumista** (anticipatory governance): poikkihallinnollisuutta, ilmiölähtöisyyttä, vuorovaikutteisuutta, kompleksisuuden käsittelyä, dialogisuutta, deliberaatiota*, osallistamista, yhteiskehittämistä, yhteistyötä

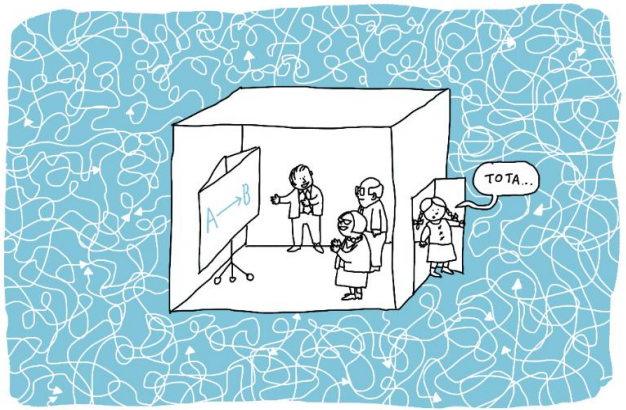

# VN ennakointikyvykkyyden kasvattaminen

- Tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa tehty virkatyönä. Ennakointitiedon tuottaminen virkamiestyönä on kasvattanut valtionhallinnon ennakointikyvykkyyttä
  - Ministeriöiden edustajien osallistaminen ennakointityöryhmän jäsenten kautta
  - Ministeriökohtaisia sekä poikkihallinnollisia työpajoja
  - Poikkihallinnollisia teema/ilmiötiimejä
  - Valtioneuvoston ennakoinnin menetelmällinen osaaminen on kasvanut
  - Työn tueksi ministeriöiden sisäisten ennakointiryhmien perustaminen/hyödyntäminen (mm. VM, YM, MMM, SM, PLM, UM, OKM, VNK) sekä hallinnonalan ennakointiverkoston hyödyntäminen (STM, LVM)
  - Ministeriöt ovat alkaneet kehittää omaa ennakointikyvykkyyttään koulutuksilla ja hankkeilla
  - Selontekotyö ministeriöiden strategiatyön tukena, mm. STM
  - Ulkopuolisen osaamisen hyödyntäminen ennakointityössä, mm. asiantuntijoiden, tutkijoiden osallistaminen kyselyiden, työpajojen muodossa
  - Kansallisen ennakointiverkoston osallistaminen (työpajoja mm. Finnsight 2020-ennakointifoorumissa, Foresight-tilaisuuksissa)
- Selontekotyöskentelyssä tuotetut aineistot hyödynnetään tulevaisuuskatsaustyössä

# Päätöksenteon ja valmistelun tukeminen

Hallitusohjelman mukaisesti hallituksen **strategista päätöksentekoa tuetaan entistä vahvemmin ennakointi- ja tutkimustiedolla**.

- Rakennamme edellytyksiä skenaariotyön hyödyntämiseen vahvemmin ja laajemmin valtioneuvoston **strategisessa valmistelussa**.
- Tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa:
  - annetaan eduskunnalle syyskaudella 2021
  - syöttää valtioneuvoston yhteiseen tulevaisuuskatsaustyöhön
  - syöttää VN TEAS teemojen tunnistamiseen
  - **toimii viitekehyksenä jatkuvalle toimintaympäristön seurannalle**
  - syventää poikkihallinnollista yhteistyötä
  - **luo uutta toimintatapaa valtioneuvoston ennakointi- ja tulevaisuustyöhön**
  - edistää systeemistä ennakoivaa hallintoa

**Tulevaisuusselonteon askelmerkit**

- *Kalenteriviikot 34-35 Ministeriöiden johtoryhmäkäsittelyt*
- *27.08. Ennakointiluotsin kokous*
- *30.08 Tulevaisuusselonteon ohjausryhmän kokous*
- *13.09  Kansliapäällikkökokous*
- 20.09 Valtiosihteerikokous
- 13.10 Hallituksen iltakoulu

# EU-ennakointi: Tarkoituksena on tuoda yhteen jäsenvaltioiden julkisia ennakointivalmiuksia ja luoda synergioita kansallisen ja EU-tason ennakointityössä.

- Komission ennakointityö tukee jäsenvaltioiden pyrkimyksiä integroida strateginen ennakointi päätöksenteon prosesseihin.
- Myös valtioneuvoston ennakointityön kehittäminen jatkuu, erityisesti jatkuvan ennakoinnin osalta pohjautuen jatkuvaan toimintaympäristön seurantaan.
- Ministeriön yhteinen ja jatkuva ennakointi kiinnittyy tulevaisuudessa vahvemmin EU:n strategiseen ennakointiin.
- Komission varapuheenjohtaja Šefčovič: Suomen kokemuksia on tärkeää jakaa laajasti. Euroopan komission kanssa on suunnitteilla yhteinen ennakointitilaisuus.
- On panostettava merkittävästi siihen, että kansalliset ennakointiyhteisöt saadaan rakentumaan aidosti eurooppalaiseksi ja moniääniseksi ennakointiekosysteemiksi.

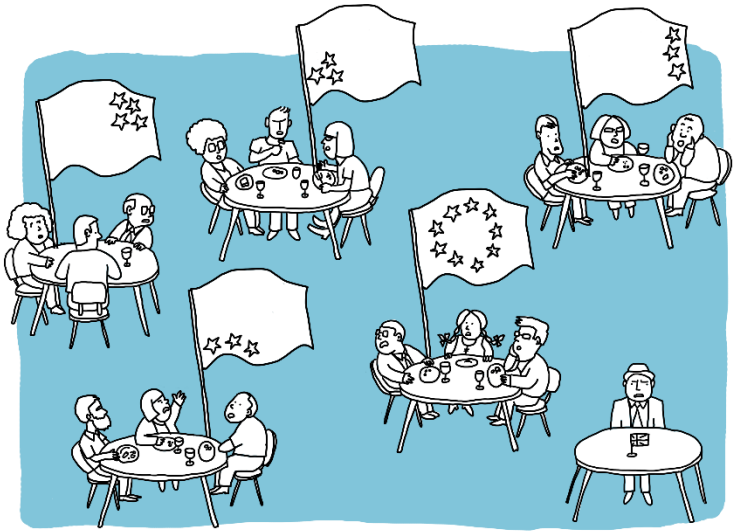

# EU-ennakointi: Suomi suunnannäyttäjänä kansalaiskeskustelussa

- Ennakoinnin suurimpana hyötynä ei aina ole ennakointitieto, vaan ennakoinnin taustalla oleva moniääninen yhteiskunnallinen keskustelu, joka rakentaa politiikkajohdonmukaisuutta ja luottamusta sekä lisää sitoutumista yhteiseen tekemiseen.
- Suomella voi olla tärkeä rooli suunnannäyttäjänä laajemman kansalaiskeskustelun sisällyttämisessä osaksi ennakointia, esimerkkinä valtioneuvoston kanslian järjestämät tulevaisuusdialogit osana tulevaisuusselonteon valmistelua.
- Osallistava ennakointi tuo myös demokraattisella ja rakentavalla tavalla esille yhteiskunnassa olevat jännitteet ja vastakkainasettelut.
- EU-tulevaisuuskonferenssi: toimintamallia hyödynnetään tulevaisuuskonferenssin kansalaisosallistamisessa.

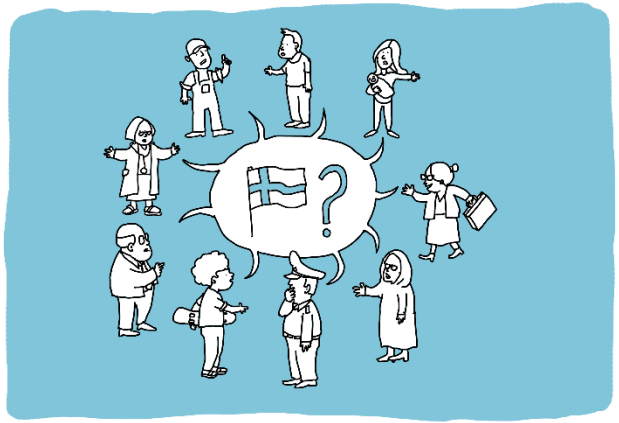

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

# Lisätietoja

jaana.tapanainen-thiess@vnk.fi
050-4066871